

Wyrok z dnia 9 maja 2001 r., II CKN 440/00

Zrzeczenie się roszczenia o zawarcie umowy przyrzeczonej nie pozbawia możliwości dochodzenia przez stronę uprawnioną roszczenia odszkodowawczego (art. 390 § 3 k.c.).

*Przewodniczący Sędzia SN Gerard Bieniek (sprawozdawca)
Sędzia SN Stanisław Dąbrowski, Sędzia SA Jan Kremer*

Sąd Najwyższy w sprawie z powództwa „S.” S.A. w K. przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej w P. o zapłatę, po rozpoznaniu w Izbie Cywilnej w dniu 9 maja 2001 r. na rozprawie przy udziale Prokuratora Prokuratury Krajowej Piotra Wiśniewskiego kasacji powódki od wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 15 maja 1998 r.

oddalił kasację i odstąpił od obciążenia strony powodowej kosztami postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny w Poznaniu wyrokiem z dnia 15 maja 1998 r. oddalił apelację powodowej spółki „S.” S.A. od wyroku Sądu Wojewódzkiego w Poznaniu z dnia 16 grudnia 1997 r., którym oddalono powództwo tej spółki skierowane przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej o odszkodowanie z tytułu niewywiązania się z umowy przedwstępnej. (...)

Sąd Apelacyjny wskazał, że powódka nie wykazała, aby pozwana Spółdzielnia bezpodstawnie uchylała się od zawarcia umowy przyrzeczonej, oraz że zrzeczenie się roszczenia o zawarcie umowy przyrzeczonej pociąga za sobą bezpodstawność roszczenia o odszkodowanie, skoro zrzeczenie się było następstwem zrzeczenia się przez osobę trzecią wierzytelności przysługującej wobec powódki.

Wyrok ten zaskarżyła kasacją powodowa spółka. Jako podstawy kasacyjne wskazała naruszenie prawa materialnego, tj. art. 390 § 1 i 3 k.c. przez niewłaściwą wykładnię, oraz naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 382, 227, 232 i 233

k.p.c., co miało istotny wpływ na wynik sprawy. Wskazując na powyższe wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje: (...)

Zgodzić się należy z zarzutami kasacji, że wykładnia art. 390 k.c. dokonana przez Sąd Apelacyjny, zawiera wewnętrzną sprzeczność. Należy zauważyć, że stronie, która dąży do zawarcia umowy przyrzeczonej, przysługuje roszczenie odszkodowawcze wtedy, gdy strona zobowiązana uchyła się od zawarcia tej umowy. Jednakże przez uchylenie się od zawarcia umowy należy rozumieć tylko bezpodstawną odmowę. W tym zakresie Sąd drugiej instancji ma rację. Trafne jest także stanowisko tego Sądu, że żądania odszkodowania nie wyłącza okoliczność, iż stronie uprawnionej przysługuje roszczenie o zawarcie umowy przyrzeczonej. Uprawnionemu wolno bowiem nie dochodzić tego roszczenia, przez co nie traci roszczenia odszkodowawczego. Konsekwentnie zatem, skoro uprawniony może nie dochodzić roszczenia o zawarcie umowy przyrzeczonej, to może zrzec się tego roszczenia, w obu jednak przypadkach nie traci roszczenia odszkodowawczego. Oczywiście, jeżeli oddalenie powództwa o zawarcie umowy przyrzeczonej nastąpiło z tego powodu, że nie zachowano wymaganej formy umowy przedwstępnej, to art. 390 § 3 k.c. wyraźnie wskazuje na możliwość wystąpienia z roszczeniem odszkodowawczym, gdyż obejmuje także oddalenie powództwa z innych powodów, chociaż w tym przypadku trudno byłoby w procesie odszkodowawczym wykazać bezpodstawną odmowę zawarcia umowy przyrzeczonej. Dotyczy to także sytuacji zaistniałej w niniejszej sprawie, w której powodowa spółka zrzekła się roszczenia o zawarcie umowy, lecz nie cofnęła pozwu. Jednakże oddalenie apelacji odpowiada prawu, niezależnie bowiem od argumentów przytoczonych przez Sąd drugiej instancji, należy zauważyć, że zgodnie z art. 390 § 3 k.c. „roszczenie powyższe”, a więc zarówno roszczenie o zawarcie umowy, jak i roszczenie odszkodowawcze, przedawniają się z upływem roku od dnia, w którym umowa przyrzeczona miała być zawarta. W niniejszej sprawie w rachubę wchodzi termin dnia 30 września 1992 r. jako wskazany w umowie przedwstępnej zawartej w formie aktu notarialnego. Powództwo o zobowiązanie do zawarcia umowy powódka wytoczyła w dniu 10 września 1993 r., a więc w terminie rocznym. W dniu 17 marca 1994 r. zrzekła się tego roszczenia, lecz nie cofnęła pozwu, co „zmusiło” sąd do oddalenia powództwa wyrokiem z dnia 21 marca 1994 r. Powództwo o odszkodowanie strona powodowa

wytoczyła dnia 13 września 1994 r., czyli po upływie roku (30 września 1993) od wskazanej daty zawarcia umowy przyrzeczonej (30 września 1992 r.). Dopiero w tym kontekście należy ocenić zachowanie powódki w sprawie o zobowiązanie do zawarcia umowy. Zrzekając się roszczenia o zawarcie umowy i nie cofając pozwu, doprowadziła do oddalenia powództwa, przez co skorzystała z „dobrodziejstwa” wynikającego z art. 390 § 3 k.c., polegającego na tym, że w razie oddalenia powództwa roczny termin do zgłoszenia roszczenia odszkodowawczego liczy się od uprawomocnienia się wyroku oddalającego roszczenie o zobowiązanie do zawarcia umowy przyrzeczonej. To tłumaczy zachowanie się powodowej spółki, która zrzekła się roszczenia o zawarcie umowy, lecz nie cofnęła pozwu i w ten sposób uczyniła powództwo „pustym”. Oczywiście, cofnięcie pozwu jest dopuszczalną czynnością strony, podobnie jak zrzeczenie się roszczenia i "podtrzymanie" powództwa, w okolicznościach jednak tej sprawy takie zachowanie nie może uzyskać ochrony prawnej. Tym samym wystąpienie z roszczeniem odszkodowawczym pozostaje także w sprzeczności z art. 5 k.c.

Z tych względów zaskarżony wyrok, mimo częściowo błędnego uzasadnienia, odpowiada prawu, co uzasadnia oddalenie kasacji (art. 393¹² k.p.c.).